

Nr 63.

Ankom till riksdagens kansli den 30 mars 1933 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av visst område å Djurgården för uppförande av ett tekniskt museum.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 24 februari 1933 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 170, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen till nämnda statsrådsprotokoll anfört, till ingenjörsvetenskapsakademien må för tekniska museets räkning för museiändamål upplåtas ett område med en areal av omkring 26,000 kvadratmeter å västra delen av förutvarande livregementets dragoners kasernområde å Norra Djurgården med de ungefärliga gränser, som i statsrådsprotokollet av departementschefen angivits, jämte å området befintliga byggnader, att med nyttjanderätt och i övrigt på de villkor Kungl. Maj:t bestämmer av akademien innehavas, så länge området användes för nu nämnt ändamål.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas, i den mån därför ej nedan redogöres, till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

På inbjudan av ingenjörsvetenskapsakademien bildades år 1923 en av representanter för akademien, svenska teknologföreningen, Sveriges industriförbund och svenska uppfinnareföreningen bestående s. k. samarbetsdelegation med uppgift att verka för åstadkommandet av ett tekniskt museum i vårt land. Delegationen inriktade till en början sin verksamhet på att organisera insamlandet av olika föremål av teknisk och industriell natur. I december 1925 ingick delegationen till Kungl. Maj:t med en framställning, däri delegationen — under framhållande att ett betydande antal värdefulla museiföremål redan insamlats men på grund av bristande lokaler måste förvaras magasinerade på olika platser i landet — hemställde, att någon statens lokal måtte åtminstone tillfälligt upplåtas för inrymmande av ett tekniskt museum samt utredning verkställas rörande möjligheterna att bereda museet lokaler jämväl för framtiden. Byggnadsstyrelsen, som hördes över framställningen, förordade i utlåtande den 29 september 1927 i enlighet med ett av samarbetsdelegationen framkastat förslag, att viss del av förutvarande livregementets dragoners kasernområde

å Norra Djurgården i Stockholm med därå uppförda byggnader provisoriskt upplätes åt museet. På grund av mellankommande omständigheter föranledde emellertid byggnadsstyrelsens förslag för det dåvarande icke någon åtgärd.

I oktober 1932 fastställde ingenjörsvetenskapsakademien — efter godkännande av svenska teknologföreningen, Sveriges industriförbund och svenska uppfinnareföreningen — stadgar för tekniska museet. Enligt dessa utgör museet »en till ingenjörsvetenskapsakademien hörande institution», vars angelägenheter förvaltas av en särskild styrelse, utsedd av, bland annat, de fyra förenämnda sammanslutningarna samt med verkställande direktören i ingenjörsvetenskapsakademien och museets föreståndare som självskrivna ledamöter. Museets uppgift är »att samla, vårda och på ett instruktivt sätt framvisa bilder, ritningar, föremål, redskap, maskiner och modeller, som kunna vara ägnade att belysa ingenjörskonstens, teknikens och industriens historiska utveckling till närvarande tid, samt att på lämpligt sätt hedra minnet av dem, som gjort betydande insatser till fromma för denna utveckling». I museets uppgift ingår även att utgiva publikationer ägnade att sprida kunskap om teknikens och industriens utveckling.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 april 1932 har *ingenjörsvetenskapsakademien* hemställt om åtgärds vidtagande för beredande av lokaler åt tekniska museet. Akademien har därvid föreslagit, att västra delen av förenämnda dragonkasernområde med därå uppförda byggnader måtte upplåtas för ändamålet.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 februari 1933 har ingenjörsvetenskapsakademien vidare i anslutning till sin tidigare skrivelse i ämnet meddelat, att styrelsen för Knut och Alice Wallenbergs stiftelse genom i skrivelse av den 20 februari 1933 meddelat beslut beviljat ett anslag av 2,000,000 kronor till uppförande och iordningställande av byggnader för tekniska museet under villkor, att staten innevarande år kostnadsfritt ställer nödig mark — i enlighet med akademiens hemställan i ärendet av den 18 april 1932 — till förfogande för uppförandet av ett tekniskt museum, samt att arbetet med uppförandet, för att motarbeta arbetslösheten, påbörjas snarast möjligt, dock senast inom 1934 års utgång.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»De samlingar av maskiner, verktyg, apparater, modeller m. fl. föremål — belysande olika sidor av den svenska teknikens och industriens utveckling — över vilka tekniska museet förfogar, äro otvivelaktigt av stort värde för vetenskaplig forskning och uppfinnarverksamhet liksom icke minst såsom ett instruktivt åskådningsmaterial i folkbildningens tjänst. På grund av saknaden av utställningslokaler har hittills endast en ringa del av dessa föremål kunnat göras tillgänglig för allmänheten. Den av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse beslutade åtgärden att anslå ett belopp av 2,000,000 kronor till uppförande av en nybyggnad för tekniska museet, var-

igenom tillfälle beredes att omedelbart realisera byggnadsplanerna, är därför att hälsa med största tillfredsställelse.

Såsom villkor för donationen har föreskrivits, att staten kostnadsfritt ställer nödig mark, i enlighet med ingenjörsvetenskapsakademiens i ärendet gjorda framställning, till förfogande för uppförande av en museibyggnad. Det av akademien därvid avsedda området, västra delen av f. d. livregementets dragoners kasernområde å Norra Djurgården, har en areal av omkring 26,000 kvadratmeter och begränsas i norr av Kävallerivägen, i väster av en rak linje dragen 5 meter väster om norra och södra stallens västra gavlar, i söder av en linje dragen 5 meter söder om södra stallet samt i öster av västra trädraden i den väster om etnografiska museet gående allén.

Förenämnda område disponeras för närvarande av östra arméfördelningen, som i vissa av de å området befintliga byggnaderna inrymt en del förrådsmateriel, medan några byggnader, bland dem det av trä uppförda östra stallet, uthyrts till enskilda.

Såsom förut nämnts, är avsikten att, om det önskade markområdet ställes till förfogande, riva östra stallet och å dess plats uppföra en museibyggnad. Därmed vore museets närmaste behov av lokaler fyllt. I planerna ingår att sedermera taga i anspråk jämväl övriga byggnader å området. Dessa skulle dock icke erfordras förrän omkring år 1943. Då emellertid behov att disponera exercishuset kan uppstå tidigare, har akademien förutsatt att, när så blir fallet, mot ersättning i likvärdiga lokaler få komma i besittning av detsamma.

Det av akademien till museiplats föreslagna området synes mig ur flera synpunkter vara för ändamålet särskilt lämpligt. Såsom förut angivits, har den öster därom befintliga delen av kasernområdet reserverats för naturhistoriska museets etnografiska avdelning, varjämte sjöhistoriska museet är planerat att uppföras väster om det för tekniska museet ifrågasatta området. Jag finner mig därför — med behjärtande av museets allmännyttiga ändamål och med uppskattande av den till museet lämnade donationen — böra tillstyrka, att museet får förläggas till förevarande område. För att bereda museet framtida utvecklingsmöjligheter förordar jag därvid, att i enlighet med donationsvillkoren hela det av akademien begärda området jämte därå befintliga byggnader för ändamålet upplåtes, samt att upplåtelsen sker utan ersättning.

I anslutning till vad som ägt rum vid tidigare liknande upplåtelser av tomtområden å Norra Djurgården synes åt upplåtelsen böra givas form av nyttjanderätt att gälla, så länge tomten användes för nu ifrågavarande ändamål.

Då för uppförande av den planerade museibyggnaden erfordras, att östra stallet rives, bör detta ställas till akademiens disposition, såsnart byggnadsarbetena kunna igångsättas, dock tidigast den 1 juli 1933. Jag förutsätter, att i enlighet med byggnadsstyrelsens uttalande det å förutvarande

positionsartilleriregementets kasernområde befintliga exercishuset vid samma tid ställes till östra arméfördelningens förfogande.

Beträffande övriga byggnader å förevarande område torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles bestämma, när dispositionsrätten till desamma skall övergå till akademien. Därest för museets utvidgning skulle visa sig erforderligt att tidigare än år 1943 taga i anspråk exercishuset, bör, efter prövning av Kungl. Maj:t, medgivande härtill kunna förbindas med skyldighet för akademien att för återstående tiden lämna arméfördelningen ersättning i likvärdiga lokaler. Underhållet av de å området befintliga byggnaderna bör givetvis åligga innehavaren.

Den mellan exercishuset och ridhuset belägna delen av gården torde få av arméfördelningen tillsvidare disponeras, liksom arméfördelningen bör äga rätt till fri utfartsväg från de under fördelningens disposition stående byggnaderna.

I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag bör föreskrivas, att ritningarna till den planerade museibyggnaden före byggnadsarbetenas påbörjande skola godkännas av byggnadsstyrelsen. I övrigt läser det få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma de ytterligare villkor, som i samband med upplåtelsen kunna finnas erforderliga.»

Utskottet.

Framställningen föranleder ingen erinran från utskottets sida.
Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 30 mars 1933.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 57.